

Válka s mlouky - Karel Čapek

1. Autor

- sedmkrát nominován na Nobelovu cenu
- spolutvorství s jeho bratrem Josefem Čapkem
- překladatel z francouzštiny (Appolinaire)
- řadíme ho do tzv. demokratického proudu
 - psal pro širší společnost
- právě dílo R.U.R., či Povídky z jedné a druhé kapsy (vypravěčské umění, neřešitelné záhady jsou logicky vyřešeny - Kupon, Básník, ...)
- často psali do novin
- demokracie = vláda lidu, témata lidství
 - demokratická inteligence
 - šířit demokratické myšlenky (protiválečné, protirasistické, ...)
 - sklon k hovornosti, mluva pro společnost, nikoliv avantgardní
- satirik, dialogičnost, srozumitelně se vyjadřoval, smysl pro humor, názornost

2. Autorský kontext

- *pragmatismus* - filozofický směr, který staví na konkrétním lidském jednání na praxi, z níž každé myšlení vychází a zase k ní směřuje, takže se vychází z již proběhlé události, o níž se dá posléze soudit, zda byla prospěšná, či ne
- *postmoderna* - tím Čapek předčil svoji dobu, tím že míchal různé žánry, avšak postmoderna nebyla tehdy definována, multilevel satira a ironie, skrze vícero žánrů, vícero náhledy
- *George Bernard Shaw* - diskusní komedie, mistr vtipu, satira a paradox (Pygmalion)
- *Franz Kafka* - existenciální pesimistická próza, náhled na 20. století - Proces, Proměna, Amerika
- z demokratického proudu: Karel Poláček, Eduard Bass
- imaginativní proud: Vladislav Vančura

3. Dílo

- dílo je napsáno před druhou světovou válkou, je protiválečné (protifašistické), ale kritizuje na různé fenomény po celém světě
 - tím se odlišuje od Bílé nemoci, kde kritizuje pouze fašismus
- Čapek prohlásil, že se jedná o románový fejeton
- fejeton je krátký komentář se silným subjektivním názorem, zaměřuje se na aktuální dění ve světě, trefně napsaný, ironizující s pointou na konci
- čas není v tomto románu důležitý, on pouze ztratil ideu světa, v němž názorně replikuje fenomény ze Země a vysmívá se jim, satiricky - místa se různě mění
- jedná se o román, který nelze jednoznačně zařadit žánrově, neboť je dělen na tři části, z nichž každá se blíží jiné žánrové charakteristice
 - nicméně knihy mají celkovou dějovou sounáležitost, takže kdybychom na román nahlíželi jenom skrze děj, potom se dílo jeví jako antiutopický

- **kapitán Van Toch** - podnikavý, chamtivý kapitán obchodní lodi, je českého původu, objevuje inteligentní mloky v Tichém oceánu
- **továrník Bondy** - bohatý a ziskuchtivý továrník, přítel Van Tocha z dětství, pomáhá mlokům v rozvoji, narážka na Henryho Forda
- **mloci** - nepotřebují lásku, přátelství, radost ze života, pouze pracují pro společnost - paralela s žádoucím obyvatelstvem fašistického Německa
- **pan Povondra** - mylně si přiznává vinu za způsobenou katastrofu mloků, v románu nevystupuje jako figura - to je bližší ostatním postavám, nicméně nás trochu příběhem provází
- ony postavy nejsou typické románové, to by se museli především vyvájet, zde vystupují jako figury, nejbližší románové postavě je pan Povondra, který nás provází celým dějem
- na konci díla Povondra prohlásí, že se mloci dostali i do Čech, spatří jednoho ve Vltavě, přisuzuje si vinu za celou mločí katastrofu, že pustil Van Tocha k Bondymu
- mloci sbírají perly z tichomořského dna, Van Toch jim za to dává zbraně, ty prodává Bondymu, vydělává, zakládá Exportní společnost, začne s mloki obchodovat, jako s levnou pracovní silou
- celková kompozice knihy je rozčleněna do tří částí, z nichž každá zaujímá jinou formu, žánr, vyprávění
 - **knih 1.** je nejvíce podobná románu, epická, vypravěč vypráví v er-formě
 - **knih 2.** je velice blízká koláži (kolážní deník Hiršala Let Let - česká kultura), jedná se pořád o vypravování, ale děj je doplněn o různé novinové články, studijní, deníkové, novinové záznamy, cokoliv, co může podpořit věrohodnost díla
 - **knih 3.** popisuje závěrečný konflikt formou reportáže, tedy válku s mloky, v závěrečné kapitole se Čapek zamýšlí, jak knížku zakončit
- ze začátku s námi hraje Čapek hru, zpočátku se dílo tváří jako dobrodružný román - něco ve stylu J. Verna - námořnický slang, geografická faktografie, avšak jakmile se dovídáme o amerických mladíků na jachtě, zjistíme, že jde o útočnou satiru - Čapek se vůči nim explicitně vyjadřuje, že jde o zlatou mládež, že žijí Hollywoodem, rozhazují peníze rodičů, ... - kritika amerického životního stylu
- velice často používá anglicismy - jednak naráží na američany, jednak kapitán už češti trochu zapomněl
 - kritika anglicky mluvících lidí
- postupně je první kapitola žánrově narušována, zakončuje prohlášením, že mloci jsou velice inteligentní a že překonají člověka
- druhá knížka je uvedena příběhem, že si pan Povondra schovává různé výstřižky a pomocí nich nám předkládá, jak se mloci postupně rozšířili po světě, příklad, mloci pomůžou v Indii desítky tonoucích lidí, ale potom jim hrozili, že se prý dotýkali při zachraňování lidí z vyšších kast, nebo v americe chtějí mloky upálit za domnělé znásilňování dívek - narážka na rasisty, či členy kukluxklanu, obvykle svoji agresi vůči oběti schazovali na znásilnění
 - výborně je šire Čapkovy satiry vidět na anketě fiktivního amerického periodika Daily Star - anketa na téma *mají mloci duši* - narážka na britský kolonialismus, mloci jsou jiná skupina, která není dost vyspělá, takže je musíme chránit, stíhá spoustu skupin ironizovat,

marxisty, český nacionalismus - mloci se nedokáží naučit češtinu, pan Molokov - kritika manifestu komunismu - kritika cenzury, v knize je otištěn včetně vyškrtaných řádků

- druhá kniha opět končí zlomem, tedy, že se mloci dopustí násilí na lidech, podmíněně vlivem mločích rasistů
- zatímco v druhé knize narážel na různé věci ze světa, ve třetí knize, tedy samotné válce s mloky, se Čapek plně soustřeďuje na kritiku nacismu
 - mloci = nacisti
 - mloky vede šikovatel Chief Salamander, což je člověk - paralela s Hitlerem, takže za vším jsou lidé, mloci jsou vlastně nevinní
 - rasa mloků, která je nadřazená - opět paralela
 - mimojině si obhajují expanzi tím, že potřebují životní půdu - taktéž si expanzi obhajoval Hitler v Mein Kampf
 - první je napadena Velká Británie, ostatek zemí odmítá prodávat zbraně mlokům, jelikož z toho mají peníze - absurdita mloky zastupují lidští advokáti
- celkově však mloci nejsou vykreslováni jako tyrani, nikoliv velkou část knihy jsou popisováni, že jsou utlačováni, jsou oběti, dobráci, kteří mají právo se vzbouřet vůči tyranství
- nejenom, že kritizuje fašismus, či nacismus, Čapek ve svém díle obecně kritizuje soudobou demokratickou společnost, která nástup nacismu umožnila - politika appeasementu - politika ústupků
 - takže vlastně sám sebe napadá, jelikož napadá demokratické hodnoty, které zastával
 - dále kritizuje nacismus, rasismus a obecně pocity nadřazenosti, převahy - ať už je to kvůli početní převaze, vzdělání, majetnosti, ...
 - ke konci díla, v autorově monologu si odpovídá na otázku, kdo všechno financuje, banky, pojišťovny, ... kritika kapitalismu
- konečná kapitola je polemizující nad zakončením románu, Čapek je sám vypravěčem, dochází k závěru, že mloci nebyli schopni vést válku, došlo k rozkolům, nakonec se začnou lidé vracet do nížin
- *hlavní terče Čapkovy kritiky*
 - **nacismus**: skrze mločí populaci, expanze, Chief Salamander - Hitler, útok na VB, mločí hierarchie, vzpřímení mloci, ...
 - **rasismus**: antimločí rasistů - narážka na rasismus v americe, upalování černochů za domnělé znásilňování, povolení upalování pouze o víkend za přítomnosti hasičů
 - **kolonialismus**: nádherně vylíčeno v anketě, kde se britský podnikatel vyjadřuje k tématu, zda mají mloci duši, říká, že netuší, připodobňuje je k divochům, nejsou přý tak vyspělí jako Britové, musíme je chránit
 - **mužské vůdcovství**: samičky jsou podřadné, rodí mločičky, zatímco samečci jsou vykreslováni jako inteligentní a nadřazení - analýza pohlavního života mloků
 - **americký sen**: touha zbohatnout, vylíčeno pomocí mládeže na jachtě, která se rozhoduje jaký film natočit o mločích, američané vytvoří korporát na prodej mloků, nedomyšlí důsledky - válku, nejdříve odporní, ale jakmile dokáží být slušným zdrojem zisku jsou žádáni
 - **kapitalismus**: VB je v ohrožení, ale nikdo ji nejde pomoci, jelikož

mají ostatní země profit z prodeje zbraní mlokům

- skutečnosti v románu: agentura Routers (Indie - tonoucí lidi), G. B. Shaw (Pigmalion) - mloci rozhodně nemají duši s tím se shodují s člověkem, Kurt Huber - profesionální odpůrce totality (marxismu), mloci mu jsou jedno - jen když to nejsou marxisti, pan Molokov - komunistický manifest mloků (Molotov)